

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija

Vår dato:

12.05.2021

Vår ref:

2021/5210

Deres dato:

Deres ref:

Kommunene i Troms og Finnmark

Saksbehandler, innvalgstelefon

Espen Larsen, 78 95 03 06

Orientering om RNB 2021 og kommuneproposisjonen for 2022

Statsforvalteren i Troms og Finnmark viser til Prop. 192 S (2020–2021), Kommuneproposisjonen 2022 og Meld. St. 2 (2020–2021) Revidert nasjonalbudsjett 2021 lagt frem 11. mai 2021. Vi ønsker med dette å gi en kortfattet oversikt over de viktigste momentene i det økonomiske opplegget for kommunene for 2021 og 2022.

Sammendrag:

- **Budsjettopplegget for 2021 er som i 2020, sterkt preget av pandemien og regjeringen foreslår i revidert nasjonalbudsjett en ytterligere økning på 7,2 mrd. kr. til kommunesektoren for å håndtere konsekvensene av pandemien i 2. halvår.**
- **For 2022 legges det opp til en realvekst i frie inntekter på mellom 1,6 og 2,0 mrd. kr. for kommunene.**
- **Veksten må dekke økte demografikostnader på 0,6 mrd. kroner og økte pensjonskostnader på 0,5 mrd. kroner i 2022.**

1. Revidert nasjonalbudsjett 2021

Regjeringen skriver følgende i Revidert nasjonalbudsjett 2021 om kommuneøkonomi og korona-situasjonen:

«En god og forutsigbar kommuneøkonomi er avgjørende for et godt tjenestetilbud til innbyggerne og viktig for å møte et økt behandlingsbehov i helsetjenestene som følge av pandemien. Koronapandemien har betydelig innvirkning på kommunesektorens inntekter og utgifter i både 2020 og 2021. Regjeringen har hatt tett dialog med partene i Kommune-Norge, og har bevilget betydelige ekstra midler for å kompensere sektoren for de økonomiske virkningene av pandemien. Basert på anslag fra arbeidsgruppen som har kartlagt økonomiske konsekvenser av covid-19- situasjonen for kommunesektoren, samt oppdaterte anslag for skatteinntekter og utgiftsdeflator, anslås det nå at kommunesektoren er kompensert med om lag 2 mrd. kroner utover de anslåtte virkningene av pandemien i 2020. For 2021 er det bevilget og foreslått 16 mrd. kroner for å kompensere

kommunesektoren for merutgifter og mindreinntekter, inkludert forslagene regjeringen nå fremmer.»

Revidert nasjonalbudsjett 2021 – koronapandemien:

- 1 mrd. kr. er foreslått i økt *innbyggertilskudd* for å kompensere for merutgifter og mindreinntekter som følge av pandemien for 2. halvår 2021.
- 1,5 mrd. kr. foreslås til økning av *skjønnstilskuddet* for å kompensere for merutgifter og mindreinntekter som følge av pandemien for 2. halvår 2021.
- Videre foreslås det 757 mill. kr. til *vaksinasjon mot covid-19*. Bevilgningen kommer i tillegg til økningen av rammetilskuddet på 500 mill. kr. ved behandlingen av Prop. 79 S (2020-2021).
- 100 mill. kr. til dekning av *personellkostnader i relevante kommuner* i forbindelse med massetesting for covid-19. Helsedirektoratet får ansvaret for et nasjonalt system for massetesting som blant annet vil innebære å prioritere hvor massetesting bør gjennomføres.
- Kommunene får også 1,2 mrd. kr. i *refusjon for karantenehotell*.
- Videre styrkes den *kommunale kompensasjonsordningen for lokale virksomheter* med 1 mrd. kr. Midlene skal komme næringslivet i hardt rammede kommuner til gode. Av disse foreslås 500 mill. kr. fordelt til kommunene nå, mens 500 mill. kr. kan utbetales hvis det er behov til høsten.
- 79 mill. kr. foreslås bevilget til *arbeidet med sårbare grupper, psykisk helse og rus*. Dette er øremerkede midler til dels under Helse- og omsorgsdepartementet, dels under Barne- og familiedepartementet.

Arbeidsgruppen som er nedsatt til å vurdere de økonomiske konsekvensene av koronautbruddet for kommunesektoren skal jobbe videre frem til august 2021 og vil i neste rapport anslå merutgifter og mindreinntekter for 1. halvår 2021 basert på foreløpige regnskapstall, og det tas også sikte på å gi anslag for 2. halvår 2021. Regjeringen vil komme tilbake med en ny vurdering av merutgifter og mindreinntekter i kommunesektoren i 2021 på bakgrunn av arbeidsgruppens augustrapport.

Kommunesektorens inntekter

Ved inngangen til 2020 var kommuneøkonomien solid etter flere år med god vekst i kommunesektorens frie inntekter. Foreløpige regnskapstall viser et sterkt netto driftsresultat for kommunesektoren i 2020, og antall kommuner i ROBEK-registeret har holdt seg lavt. Korrigert for midlertidige tiltak, herunder koronatiltakene, anslås både samlede inntekter og frie inntekter i 2020 å ha økt betydelig sterkere enn det ble lagt opp til høsten 2019, og anslagene er også oppjustert siden Nasjonalbudsjettet 2021.

Kommunesektorens samlede inntekter anslås til å øke reelt med 9,0 mrd. kr. fra 2020 til 2021, noe som tilsvarer en økning på 1,6 prosent. I saldert budsjett for 2021 var det anslått en økning på 1,7 mrd. kr, som tilsvarer 1,4 prosent.

For de frie inntektene anslås det en reell økning på 5,9 mrd. kroner fra 2020 til 2021, noe som er en oppjustering på 4,1 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett. Oppjusteringen av veksten må ses i sammenheng med økt anslag på skatteinngangen i 2021, kombinert med lavere skatteinngang og lavere bruk av øremerkede tilskudd i 2020.

Anslaget på kommunesektorens *skatteinntekter* i 2021 er oppjustert med 3,2 mrd. kr. sammenliknet med saldert budsjett, blant annet som følge av høyere anslag for lønnsvekst og ny informasjon om skatteinngangen så langt i år. Fordelingen er 2,7 mrd. til kommunene og 0,5 mrd. kr. til fylkeskommunene. Disse ekstraintektene tar kommunene med seg til 2022, og innebærer dermed en varig styrking av kommuneøkonomien.

Regjeringen skriver at de økte skatteinntektene må ses i sammenheng med oppjustering av anslagene for lønns- og sysselsettingsvekst. Dette er en god indikasjon på at det går bedre i norsk økonomi. Prognosene er imidlertid usikker blant annet på grunn av usikkerheten knyttet til hvordan den økonomiske utviklingen, herunder utviklingen i arbeidsmarkedet, blir i budsjettåret. I tillegg er det usikkerhet knyttet til avkastningen i kapitalmarkedet, samt størrelsen på den underliggende skatteveksten i økonomien.

Kommunal deflator 2021

Kostnadsveksten i kommunesektoren i 2021 (deflator) anslås nå til 2,7 prosent. Anslaget er uendret fra saldert budsjett. Anslaget bygger på økning av lønnsvekstanslaget fra 2,2 til 2,7 prosent, og en nedjustering av prisveksten for varer og tjenester fra 3,5 prosent til 2,8 prosent.

	Kommunal deflator	Lønn	Pris
Statsbudsjettet 2021	2,7	2,2	3,5
RNB 2021	2,7	2,7	2,8
Endring	0	-0,5	0,7

Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i 2021:

Tiltak for faglig støtte og for å ta igjen tapt læring som følge av langvarige smitteverntiltak

I 2020 ble det etablert et tilskudd for å ta igjen tapt progresjon for sårbare elever. Midlene ble tildelt kommuner, fylkeskommuner og friskoler. Det ble gjort lokale vurderinger av hvordan midlene best kunne benyttes for å følge opp elevene i målgruppen. Regjeringen foreslår å utvide tilskuddet med 250 mill. kroner. Regjeringen foreslår i tillegg 10 mill. kroner til tiltak for å ta igjen tapt læring og tidlig innsats som fordeles særskilt til levekårsutsatte byområder som omfattes av regjeringens områdesatsing. Utdanningsdirektoratet.

Psykisk helse i skolen

Under koronapandemien er det ifølge Folkehelseinstituttet flere som sliter med ensomhet og psykiske plager, og unge og aleneboende sliter mest. Regjeringen foreslår derfor tiltak for økt kompetanse om psykisk helse i grunnskolen og videregående skole. Tiltakene skal bidra til at skolene kan jobbe forebyggende mot psykisk uhelse og tilpasse opplæringsløp til elever som opplever psykiske plager eller lidelser. Det foreslås 30 mill. kroner til utvikling av kompetansetilbud om psykisk helse, som kommuner og fylkeskommuner kan benytte.

Tiltak for livslang læring

Regjeringen har som målsetting at voksne skal få bedre muligheter til å styrke sin kompetanse. Regjeringen foreslår derfor 30 mill. kroner til en søkbar tilskuddsordning. Tilskuddet skal gå til to typer tiltak:

- Tilbud lokalt eller regionalt om forsterket opplæring eller opphentings-/intensivkurs innenfor rammene av det planlagte skoleåret.

- Midler til kommuner for innkjøp av digitalt utstyr (bærbar PC og nettbrett) slik at de kan etablere utlånsordninger for deltakere som ikke har tilgang på slikt utstyr og dermed ikke kan delta i den digitale opplæringen kommunen kan tilby.

Den primære målgruppen er kommuner og fylkeskommuner som deltar i forsøket med modulisert opplæring, og særlig forsøkene med opplæring på nivået under videregående (forberedende voksenopplæring).

2. Det økonomiske opplegget for 2022

Inntektsrammene for 2022

Det legges opp til en realvekst i frie inntekter på mellom 2,0 og 2,4 mrd. kroner i kommunesektoren (kommuner og fylkeskommuner) i 2022. For kommunene er veksten anslått til mellom 1,6 og 2 mrd. kroner. Veksten er beregnet fra antatt inntektsnivå i RNB.

Kommunesektorens demografikostnader anslås å øke med 1.2 mrd. kroner hvorav 0,9 mrd. Kroner må dekkes av frie inntekter. I underkant av 0,6 mrd. kroner av dette gjelder kommunene.

Det anslås at pensjonskostnadene øker med 0,6 mrd. kroner. Dette er ikke fordelt på kommuner og fylkeskommuner, men kommunene har ca 8 ganger så mange årsverk som fylkeskommunene så vi antar at 0,54 mrd. kroner gjelder kommunene og 0,06 mrd. kroner gjelder fylkeskommunene.

Veksten i frie inntekter for kommunene i 2022 utover demografi- og pensjonskostnader blir da mellom 0,46 og 0,86 mrd. For sektoren som helhet blir veksten i frie inntekter mellom 0,11 og 0,23%.

(tall i mrd. kroner)	Kommunene	Fylkeskommunene	Kommunesektoren
Vekst i frie inntekter	1,6-2,0	0,4	2,0-2,4
Økt demografikostnad	0,6	0,4	0,9
Økt pensjonskostnad	0,54	0,06	0,6
Realvekst	0,46-0,86	-0,06	0,4-0,8

Inntektsveksten som varsles i Kommuneproposisjonen er regnet ut fra anslått inntektsnivå i revidert nasjonalbudsjett for 2021 og korrigert for virkningen av virusutbruddet. Det betyr at forventet økt handlingsrom i 2021 sammenlignet med saldert budsjett også medfører en styrking av handlingsrommet i 2022 og framover.

Barnevernsreform

Barnevernsreformen medfører økt finansieringsansvar til kommunene som skal gi kommunene insentiver til å drive økt forebygging.

- Det blir lagt inn 1,6 mrd. kroner i rammetilskuddet fra 2022
- For å dempe overgangen for kommuner med høye utgifter i dag fordeles halvparten av kompensasjonen særskilt i to år
- Det blir også innlemming av tilskudd til stillinger i barnevernet

Ressurskrevende tjenester

Det ble innført en tilleggskompensasjon i 2021 for ressurskrevende tjenester for kommuner under 3200 innbyggere med ekstra store egenandeler. Denne er finansiert med skjønnsmidler i 2021, men det blir erstattet med en tilleggskompensasjon. Kommuner blir kompensert 80 pst. av egenandeler over en terskelverdi. Terskelverdi fastsettes for å tilpasse rammen for tilskuddet. Departementet vil i statsbudsjettet gi en antydning på hvor terskelverdien vil ligge.

Skjønnstilskudd

Det er i proposisjonen foreslått en samlet skjønnssamme for 2022 på 1 372 mill. kr. Av denne rammen fordeles 990 mill. kr. til kommunene.

Skjønnssammen for 2022	1 372 mill. kr
Fylkeskommuner	382 mill. kr
Kommuner	990 mill. kr
• Basisramme	850 mill. kr
• Prosjektskjønn	20 mill. kr
• Reservepott	120 mill. kr

Dette betyr at skjønnssammen til kommunene for 2022 blir 990 mill. kr. Det er en reduksjon på 5 mill. kr. fra 2021. Det er fortsatt usikkerhet over pandemien og eventuelle konsekvenser i 2021 og 2022. Regjeringen har derfor foreslått at basisrammen til kommunene settes på sammen nivå som i 2021, altså 850 mill.

Til sammen 140 mill. kr. av det samlede skjønnstilskuddet til kommunene holdes tilbake til departementets reservepott/prosjektskjønnpott. Eventuelle ekstra skjønnsmidler grunnet pandemien går gjennom eget løp.

Retningslinjer for skjønnstildeling for 2022, og fordelingen av basisskjønn pr. kommune, vil bli offentliggjort i forbindelse med framleggelse av statsbudsjettet for 2022 (oktober 2021).

Fylkesmannen står til rådighet dersom det skulle være behov for ytterligere informasjon om det økonomiske opplegget for 2021 og 2022.

Med hilsen

Per Elvestad (e.f.)
assisterende justis- og kommunaldirektør

Espen Larsen
seniorrådgiver kommuneøkonomi

Dokumentet er elektronisk godkjent